

**MİZAH BECERİSİ, POLİTİK ALGI, KİŞİLERARASI ÇATIŞMA VE
DİNDARLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: EĞİTİM
SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA**

Celal Çayır,¹ Abdurrahim Emhan²

Öz

Bu çalışmada, mizah, politik algı, kişilerarası çatışma ve dindarlık arasındaki ilişkilerin eğitim sektöründe incelenmesi amaçlanmıştır. Modeli test etmek amacıyla demografik değişkenler dışında 43 soruluk bir ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın verileri Diyarbakır ilinde faaliyet gösteren devlet ve özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerden elde edilmiştir. 387 öğretmenle yapılan araştırma sonucunda, politik algı ile mizah becerisi arasında pozitif bir ilişki; politik algı ile dindarlık ve çatışma arasında da negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sigara ve alkol kullananların kullanmayanlara göre mizah becerilerinin ve politik algı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sigara ve alkol kullanmayanların ise, sigara ve alkol kullananlara göre daha yüksek dindarlık düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir

Anahtar Kelimeler: Mizah duygusu, Politik algı, Kişilerarası çatışma, Dindarlık, Eğitim kurumu.

**Sense of humor, Political Perception, Interpersonal Conflict and Religiosity: An Application in
Education Sector**

In this study, we aimed to investigate the relationships among sense of humor, political perception, interpersonal conflict, and religiosity. With the exception of demographics variables, it was used a 43-item scale. The sample is comprised of Diyarbakır's public, private and participation schools in South Eastern Anatolia Region of Turkey. In the final analyses, we used 387 sample. The results indicate that there is a positive relationship between Political perception and sense of humor, and negative relationship between political perception and interpersonal conflict, and there is a negative relationship between political perception and religiosity. Furthermore, it was found that those using cigarette and alcohol have higher ratio of sense of humor and political perception than those do not use cigarette and alcohol. It was also found that who don't use cigarette and alcohol are more religious than the ones who use.

Keywords: Sense of humor, Political perception, Interpersonal conflict, Religiosity, Education sector.

¹ Doç. Dr., Din Psikolojisi Anabilim Dalı.

² Doç. Dr., İşletme Anabilim Dalı.

Giriş

Sosyal bir varlık olan insan, toplumsal hayatın içinde diğer insanlarla birlikte anlam kazanır. İnsan, toplum içinde en yakın çevresinden başlamak üzere diğer insanlarla kurduğu ilişkinin niteliğine göre değer kazanmaktadır. Bireyin davranışlarını belirlemede kişilik ve karakter yapısı, dini duygu ve düşüncesi, çevresi ile kurduğu ilişki biçimi önemli ölçüde etkili olmaktadır. Mizah, politik algı, kişilerarası çatışma ve dindarlık, insanın hem bireysel hem de toplumsal hayatıyla ilişkili olan sosyal psikolojik olgulardır. Kişilerarası uyum, affedici olma, şeffaf olma, birlikte yaşama gibi olumlu değerler kadar, kişilerarası çatışma, politik davranma, ikiyüzlülük, saldırganlık ve bencillik gibi olumsuz değerler, toplumsal ilişkilerde açığı çıkmaktadır. Öncelikle kişinin iç dünyasında ruhsal olarak tecrübe edilen bu olgular, çevreyle kurulan ilişkilerde çeşitli biçim ve tarzlarda dışa yansır.

Bu araştırma, öğretmenlerin mizah becerisi, politik algı, çatışma ve dindarlık düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleme amacıyla yapılmıştır. Araştırma örneklemini eğitim sektöründe çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Önceki araştırmalara bakıldığında çeşitli disiplinlerce mizah, politik algı, kişilerarası çatışma ve dindarlığın farklı kavramlarla ilişkilendirilerek ele alındığı, ancak ele aldığımız bu olguların birbiriyle ilişkisini ele alan çalışmaların ise yapılmadığı görülmektedir.

İnsanın estetik tabiatıyla ilgili olan mizah ve nükte, psikoloji, sosyoloji, edebiyat, din ve sanat gibi birçok alanda araştırma konusu yapılmıştır. Mizahın kişiler arası meydana gelen gerginliği ortadan kaldırdığı, ortamı yumuşattığı, olaylara espri ile yaklaşarak farklı bir bakış açısı kazandırdığına vurgu yapılmıştır (Kılınç, 2008). Literatürde mizahın psikolojik iyi olma (İlhan, 2005, Canseven & Akbaş, 2007), kişilik yapıları (İlhan, 2007), estetik duygular (Güneri, 2008; Gönel, 2011), yaşanan sorunlarla başa çıkma (Durmuş, 2000; Özbay, 2012) dindarlık (Altınay, 2004; Saroglou, 2005; Capps, 2006; Sevinç, 2013) gibi çeşitli kavramlarla ilişkisi ele alınmıştır. Eğitim açısından bakıldığında mizahın monotonluğu dağıtma, dikkat ve ilgi çekme, karşıdaki ile iletişim kurma yollarını arama gibi kayda değer birçok işleve sahip olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin mizah tarzları ve tutumlarıyla ilgili çalışmalara ise neredeyse hiç yer verilmediği görülmektedir (Burford, 1987; Berwald, 1992; Aslan, 2006; Tümkaya, 2007; Yılmaz, 2011).

Çalışmanın araştırma sorusu “Eğitim kurumu çeşitlerine göre mizah, politik algı, kişilerarası çatışma ve dindarlık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?” şeklindedir. Araştırmada elde edilen verilerin özellikle eğitim sektöründeki yöneticilere, çalışanlara ve eğitim programı ile yakından ilgilenen akademisyenlere faydalı olacağı öngörülmektedir.

Mizah Duygusu

Mizah, nüktedanlık, hazırcevap, şaka ve espri yapma gibi çeşitli kavramlarla ifade edilen bir olgudur. Bireyin kişilik yapısı, zekâsı, duygu boyutu gibi birçok faktörle ilişkili olan mizah, bilişsel ve duygusal anlamda her bireyin birbirinden farklı özelliklere sahip olmasından dolayı mizah yapma becerisi de birbirinden farklı olmaktadır. Günümüz psikolojik araştırmalarda mizah duygusunun nasıl oluştuğu ile ilgili çok az çalışma bulunmaktadır. Kişilik özellikleri, kültür, duygu durumu gibi birçok olguyla ilişkili olan mizah oldukça geniş boyutlu bir kavramdır (Martin, 2000; Ruch, 1998).

Svebak, mizahın ileti hassasiyeti, esprili durumlar, sevme ve anlamlılık olmak üzere üç boyutlu bir yapıdan oluştuğunu ileri sürmüştür (Svebak, 1974). Thorson & Powell (1993), 24 maddelik 6 boyutlu mizah ölçeği geliştirmiştir. Birçok faktörle ilişkili olarak yaptığı araştırmasında, mizahın psikolojik sağlamlık (psychological health) ve iyi olma hali (well being) ile ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Araştırmacılar, çocukluk tecrübelerinin gelecekteki davranışlar için önemli sonuçlara yol açabilen hassas bir dönem olduğunu, mizahın da çocukların gelişiminde önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir (McGhee & Chapman, 1980).

Antropolojik ve sosyolojik araştırmalara bakıldığında mizahın çok eskilere dayandığı görülür (Radday & Brenner, 1990; Saroglou, 2002; Gilhus 1997'den akt. Saroglou, 2002). Farklı alanlarda çalışan araştırmacıların kutsal metinlerle ilgili yaptıkları araştırmalarda, Hristiyanlık ve diğer dinlerde mizahın bulunduğunu ifade etmişlerdir. Ancak, literatürde mizahla din arasındaki ilişkinin ne teorik, ne ampirik ve ne de psikolojik açılardan yeterince ele alınmadığı görülmektedir. Saroglou, yaptığı bir araştırmasında, dinin mizah duygusunu etkileyebileceğini, en azından dindarlık ile mizah yapma eğilimi arasında negatif yönde bir ilişkinin olup-olmadığının araştırılmaya değer bir olgu olduğunu vurgulamıştır (Saroglou, 2002). Yakın dönemdeki kuramsal çalışmalarda mizah ve komiklik ile din arasında teolojik, dini ya da spiritüel anlamda pozitif bir ilişkilerin bulunduğu vurgu yapan araştırmaların olduğu bilinmektedir (Hyers, 1996; Berger, 1997).

Mizah ve nüktedanlık, bireyin estetik duygu boyutuyla da ilgili olan bir olgudur. Kimi zaman bir olayın mizahla anlatımı daha etkili ve uyarıcı olabilmektedir. Mizah anlayışları toplumsal yapılara, örf ve adetlere göre farklılaşabilmektedir. Bazı toplumlarda mizah ve espri yapmak, laubali olma veya ciddiyetsizlikle eş değer olarak ta görülebilmektedir. Özellikle dini konularda mizahın çoğu kez yadırgandığını söylemek mümkündür. Halbuki, yerinde yapılan mizah ve nükte, insanların monotonluğunu dağıttığı gibi, bazı önemli olguların muhataba daha etkili bir şekilde iletilmesine imkan vermektedir. Saroglou'nun yukarıda belirttiği gibi, dindarların mizah yapma düzeylerinin düşük düzeyde olmasının araştırılmaya değer bir konudur. Ayrıca, farklı dini gelenek ve dindarlık tipolojisine sahip kişilerin mizaha yaklaşımlarının açığa kavuşturulması gereken diğer bir önemli olgudur.

Recepoğlu (2011), yaptığı araştırmasında eğitim örgütleri ile ilgili çalışmasında okul müdürlerinin mizah tarzlarının okulların örgütsel sağlığını ve öğretim liderliği davranışlarını belirlemede önemli bir etkiye sahip olduğunu ve mizahın önemli bir liderlik özelliği olarak görüldüğü sonucuna ulaşmıştır. İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürlerinin, öğretim liderliği davranışını gösterme düzeylerinin okulda çalışan öğretmenlerin yaşına, kıdemine, cinsiyetine ve çalıştıkları okuldaki görev süresine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini, ilköğretim okullarının örgütsel sağlığının öğretmenlerin cinsiyet, yaş, kıdem ve branş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini tespit etmiştir.

İslam geleneğinde sergileniş tarzına göre mizahın övülen ve yerilen davranış şeklinde iki ayrı biçimde ele alındığı görülmektedir. Kişinin kahkaha ile gülmesi tasvip edilmezken, güler yüzlü olması erdemli bir davranış olarak görülmüş ve övülmüştür. Tebessüm etmek, kişinin hem kendisini kuşatan karamsar düşüncelerden kurtulup öznel iyi oluşa adım atmasını sağlayabileceği gibi, etrafındakilere pozitif enerji vermesi bakımından da değerlidir. Hz. Muhammed'in (sav) bizzat kendisinin

nükte ve mizah yaptığı, arkadaşlarıyla şakalaştığına dair örnekler bulunmaktadır.³ Kişide doğal bir rahatlamaya yol açan mizah, karşıdakiyle alay edilmemesi, onun rencide edilmeyip aşağılanmaması, hiçbir şekilde yalana başvurulmaması kaydıyla hoş görülmüştür.⁴ Muhatabın eksik ve kusuru üzerinden onur ve kişiliğinin rencide edilmesi hiçbir şekilde tasvip edilmezken, ölçsüz bir şekilde kakhaha ile gülünmesi, laubali tutum ve davranışlarda bulunulması hemen hemen bütün dini geleneklerde hoş görülmeyen davranışlar arasındadır (Kiraz, 2005).

Politik Algı

Politik davranış, bireylerin örgüt içinde kendi amaçlarını ve beklentilerini gerçekleştirmek maksadıyla bilinçli ve planlı olarak kendi çıkarları doğrultusunda yaptıkları maksatlı davranışlar, şeklinde tanımlanır. Politik davranışlarda kişinin kendi çıkar ve yararı önceliklidir. Kişinin kendi çıkarını elde etmeyi önceleyen, ona ulaşmayı hedefleyen davranış biçimi politik olma ya da politik davranma kavramları ile açıklanmaktadır (Demirtaş, 2013: 170). Ferris ve diğerlerinin çalışmasında, politik davranış kişinin çıkarlarını en üst seviyede elde etmek için, diğerlerinin çıkarlarına ters düşecek şekilde kendi davranışlarını stratejik bir şekilde düzenlediği sosyal bir etkileme süreci şeklinde tanımlanmıştır (Ferris ve diğ., 1989). Politik davranış, çıkar elde etme sürecinde etkili olan avantaj ve dezavantaj durumlarının hassas bir şekilde yönetilmesi söz konusudur.

Demirtaş, “örgüt içinde alınan kararlar, dağıtılan kaynaklar, terfiler, maaşlar, patronlar, meslektaşlar vb. ile ilgili söyledikleri birçok söz ve kararları, kaynak dağıtımlarını, terfileri, patronlarını, arkadaşlarını vb. etkilemek için yaptıkları birçok davranış ‘politika’ kavramının kapsamına girdiğini, insanların politik davranmak adına bazen sessiz kalmayı bazen de hiçbir şey yapmamayı tercih ettiklerini ifade etmiştir (Demirtaş, 2013).

Birbirleriyle rekabet halinde olan bireyler bazı ortak çıkarlar yüzünden karşı karşıya gelebilmekte ve rakiplerini saf dışı etmek için birtakım politik hamlelere yönelmektedirler (Butcher & Clarke, 1985: 40). Her örgüt kurumsal yapı ve işleyiş bakımından birbirinden farklı alt birim ve kültüre sahip olduğundan çoğu zaman rasyonel bir biçimde işlemesi beklenen süreçlerin çoğu zaman irrasyonel bir biçimde işlediğine şahit olunur (Mintzberg, 1985). Bu yönüyle örgütteki her bir bireyin kendi istek ve beklentileri doğrultusunda daha fazla kaynağa sahip olmak istemesi, daha fazla güç kazanmak istemesi ve sahip olduğu gücü daha da artırmak istemesi; bütçelerin, görev ve sorumlulukların, ücret ve terfilerin paylaşılması konusunda bireyleri karşı karşıya getirmekte ve bu da kaçınılmaz bir güç mücadelesi yaratmaktadır. Bulduğu örgütsel yapı içinde şekilde elde etmek ve daha fazla kazanmak isteyen bireylerin yer aldığı örgütler de politik süreçlere açık olmaktadır (Ferris ve diğ., 1995; Koçel, 2014).

³ Bir sahabi Hz. Peygambere (sav) gelip ondan binek olarak bir deve istedi. Efendimiz de: “Tamam, seni bir devenin yavrusuna bindireceğim” dedi. Bedevî de bunu bir alaya alma sanıp, Ey Allah’ın Resulü, deve yavrusunu ben ne yapayım, dedi. Efendimiz de “Her deve bir başkasının yavrusu değil midir?” buyurdular (Tirmizî, Birr, 57; Ebû Dâvûd, Edeb, 84).

⁴ Hz. Peygamber (sav) şaka ile de olsa yalanı yasaklamıştı. Bazı insanlar İslam’a girerlerken onlardan, “şaka ile dahi olsa yalan söylemeyeceğim” dedirterek biat almıştı. “Yazık o adama ki insanları güldürmek için yalan söyler. Bilirler ki bu yalandır. Ama o onları güldürmek ister. Yazıklar olsun ona! Yazıklar olsun, yazıklar olsun!” (Ebu Davud 4338, Tirmizî, 2237).

Ferris ve Gail (1989)'e göre, örgütsel politika algısına en az üç farklı tepki verilebilir. Bir işgören işyerini politik buluyorsa ya o işletmeden ayrılabilir, ya örgüt içi politika ile ilgilenmeden ya da örgüt içi politikaya dahil olup örgütte kalmaya devam edebilir. Örgütten ayrılma iki farklı şekilde ortaya çıkabilir: işe devamsızlık veya işgücü devri. İşyerindeki politik faaliyetleri görmezden gelerek çalışmaya devam etme durumunda çalışanın işe bağlılığı artar. Eğer işgören politik faaliyetlere katılarak işletmeye kalmayı seçerse, kişinin iş tatmini (doyumunu) azalır ve iş kaygısı artar.

Örgütsel politika algısının çalışanlar açısından sonuçları genellikle olumsuz olmaktadır. Yüksek düzeydeki örgütsel politika algısının olduğu bir işletmede işgörenler, daha çok çalışmalarının kendilerini bir sonuca ulaştıracağından şüphe duyar ve başarılı olabilmek için resmi olmayan yollara başvururlar. Böyle tehditkâr bir çalışma ortamında işgörenlerde stres, gerginlik, tükenmişlik gibi sonuçlar görülmektedir (Ferris & Gail, 1989).

Örgütsel politika algısı ile ilgili daha sonra yapılan çalışmalarda (Vigoda, 2000) da politik algılamaların, genellikle, çalışanların işten ayrılma niyeti, düşük performans, azalan iş doyumunu, örgütsel adalet ve örgütsel bağlılık vb. değişkenlere ilişkin olumsuz iş tutumları ve davranışları ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Buradaki gibi, politik algılamaların iş sonuçları üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koyan birçok araştırmaya rağmen, bu algılamaların bazen de olumlu sonuçlara (artan verimlilik gibi) yol açtığını gösteren çalışmalar da söz konusudur. Bazı çalışmalarda (Wayne, 2003) da, örgütsel bağlılık, örgütsel destek, adalet vb. çeşitli değişkenlerin bireylerin politikaya yönelik olumsuz algılamalarını azaltarak, işe ilişkin bazı sonuçları olumlu bir şekilde etkilediği görülmektedir.

Politik davranış bazı kaynaklarda kurum tarafından kabul görmeyen, bireysel olarak kişinin kurum tarafından onaylanmasına ve sosyal açıdan bazı olumlu sonuçlara hizmet etmesi şeklinde tanımlanmıştır (Demirtaş, 2013). Politik algılamalar, gerçekte hiçbir siyasi davranış olmasa bile çalışanların çevreyi politik olarak algılamasına yol açabilir (Bursalı & Bağcı, 2011). Bu yönüyle siyasi algılamalar, davranıştan daha önemli olarak kabul edilmiştir.

Literatürde klasik anlamıyla ilm-i siyaset olarak bilinen kavramın politik algı kavramı ile bazı ortak noktalara sahip olduğu söylenebilir. İlm-i siyaset, yalan ve yalanımsı söz ve davranışlardan uzak durarak kişinin dürüstlüğüne gayesine uygun davranışlara kanalize edilmesidir. Diğer bir anlatımla muhatapların öldürücü zehrinin izalesini hedefleyen bir nevi panzehirdir. İlim sahibi insan, muhatabının duygu ve düşüncesindeki aksaklığı tespit ettikten sonra, onu rencide etmeden öncelikle kendi varlığında onu yararlı kılmanın yollarını araştırır; daha sonra kendisinin ve başkalarının zarar görmemesi için çalışır. İlm-i siyasette politik algıdaki gibi muhatapların zayıf noktalarını yakalayıp onların aleyhine kullanma çabası olmadığı gibi, kişilerarası çatışma ve galip gelme gibi taktiksel savaştan da ibaret değildir (Kaya, 2014).

Kişilerarası Çatışma

Örgütlerde ortaya çıkan çatışmalar ve bunların örgütsel amaçlar üzerindeki etkileri yöneticilerin zaman ve enerjilerin büyük ölçüde alan konular arasında yer alır. Meydana gelen her çatışma, çalışanlar üzerinde çeşitli davranış bozukluklarına

MİZAH BECERİSİ, POLİTİK ALGI, KİŞİLERARASI ÇATIŞMA VE DİNDARLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: EĞİTİM SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

yol açması bakımından üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

Çatışma konusu çok farklı şekillerde tanımlanmasına karşılık, örgütte iki veya daha fazla kişi veya grup arasında kıt kaynakların paylaşımı veya görevlerin dağılımı ile yine bu kişiler arasındaki, statü, amaç, değer ya da algı farklılıklarından kaynaklanan anlaşmazlıklar veya uyuşmazlık şeklinde tanımlanabilir. Jameson'a (1999: 270) çatışma, aynı örgütte çalışan iki ya da daha fazla sayıda bireyin, birlikte çalışma becerilerini veya iş ortamını etkileyen inançlar, değerler veya amaçlarında farklılık algılandığında oluşan bir durumdur. Nasıl tanımlanmış olursa olsun; anlaşmazlık, zıtlasma, uyumsuzluk ve birbirine ters düşme, çatışmanın temel unsurlarını meydana getirir (Şimşek ve diğ., 2014).

Çatışma temel olarak dört başlık altında açıklanabilir; 1) kişilerin kendi içlerindeki çatışma, 2) kişilerarası çatışma, 3) birey veya grup arasındaki çatışma, 4) gruplar arası çatışma (Picard, 2002). Bu çalışmada, örgütte yer alan bireylerin arasındaki çatışmaya odaklanılacaktır. Kişilerarası çatışma, iki birey arasındaki uyumsuzluk durumunda ortaya çıkmaktadır. Kişilerarası çatışmanın en sık rastlanan nedenleri; amaçlar, yöntemler, kültürler, bireylerin örgütteki rolleri, bilgi ve beceri düzeyleri arasındaki uyumsuzluktur. Kişilerarası çatışma, para, zaman ve enerji kaybına neden olan negatif bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, çalışanlarda düşmanlık, kıskançlık, yetersiz iletişim, hayal kırıklığı ve düşük morale neden olabilmektedir (Liu ve diğ., 2011).

Meydana gelen çatışmaların yönetilmesinde örgütte her düzeyde meydana gelen çatışmaların, örgüte zarar vermesini önlemek amacıyla meydana gelen sorunların en uygun çözümler oluşturulması süreçlerini kapsar (Sığırı, 2014). Öte yandan bazı çalışmalarda kişilerarası çatışmanın işlerin başarılması için gerekli enerji ve motivasyonu sağladığı ve çatışmanın temelindeki farklı bakış açıları sayesinde en iyi seçeneği belirlemeye yardımcı olduğu belirtilerek dozunda (optimum) çatışmanın olumlu etkileri de olabileceği savunulmaktadır (Bakan ve Yeşil, 2006; Koçel, 2014).

Dindarlık

İnsanların dini inanç, tutum ve davranış kalıpları, kişilik özelliklerine ve toplumsal yaşam tarzlarına göre şekillenmektedir. Bireysel özelliklerin yanı sıra yaşanılan bölgelere, zamana, sosyo-kültürel çevreye göre farklı dindarlık tipleri oluşmaktadır. Bu nedenle bir dinin mensupları arasında birden çok dindarlık biçimine rastlamak mümkündür. Genel anlamda bireysel ve toplumsal olmak üzere dindarlığın iki temel boyutta tezahür ettiğini söylemek mümkündür (Glock, 1998).

Bir dinin mensupları arasında birden çok dindarlık biçimine rastlamak mümkün olduğu gibi, bölgelere, zamana, sosyo-kültürel yapıya, bireysel farklılıklara vb. değişkenlere göre birbirinden farklı dindarlık yapıları ortaya çıkabilmektedir. Herhangi bir dini inancın, dindarlık türlerinden birisine indirgenerek diğerlerinin yok sayılması bilimsel açıdan doğru bir yaklaşım değildir. Bir mezhebin mensupları arasında bile çoğu zaman bir bütünlük meydana gelmezken, farklı grup ve mezhepler arasında bu problem daha da belirginleşebilmektedir.

Dindarlığın hangi kriter esas alınarak tasnif edileceği kadar, dindarlık modellerinin kesin çizgilerle birbirinden ayrılması, sosyal bilimcilere göre önemli bir sorun olarak görülmektedir. Bireylerin duygu, düşünce, tasavvur, tutum ve

davranışlarının bütünüyle birbiriyle uyumlu olması çok zor olduğu gibi, bireyin tüm tutum ve davranışlarını aynı kategoride değerlendirmek de her zaman olası değildir (Köktaş, 1993). Her insanın kendine özgü kişilik yapısı farklı olduğundan dini anlama biçimi de farklı olacaktır.

1960'lı yıllara dindarlık, "Tanrı'ya inanıp-inanmama" veya "ibadetlere devamlılık" gibi daha çok tek boyutlu kritere göre ele alınmaktaydı (Köktaş, 1993; Glock, 1998). Sonraki dönemlerde ise bireyin dindarlığının değerlendirilmesi için başka kriterlerin de olması gerektiği düşüncesi savunulmaya başlamıştır. G. W. Allport ve J. M. Ross, dinin kişi için taşıdığı anlam ve dinin amaç ya da araç olması bakımından dindarlığı, *iç güdümlü* ve *dış güdümlü* dindarlık şeklinde tasnif ederken (Allport, 1967), Erich Fromm ise dindarlığı, dinlerin otoriter (kuralcı) ve hümaniter olma (insan özgürlüğüne önem verme) özelliğine göre tasnif etmiştir (Fromm, 1993). Glock ve Stark'ın dindarlığı *inanç*, *bilgi*, *duygu*, *etki* ve *tecrübe* olmak üzere beş boyuttaki tasnifi, uzun bir süre araştırmacıların ilgisini çekmiştir (Yaparel, 1987; Glock, 1998; Günay, 2006)

Mizah Becerisi, Politik Algı, Kişilerarası Çatışma ve Dindarlık Düzeyi Arasındaki İlişki

Politik algı, kişilerarası çatışma, dindarlık, mizah becerisi kavramlarına ilişkin yukarıdaki açıklamalardan sonra, konuyla ilgili şu hipotezler geliştirilebilir:

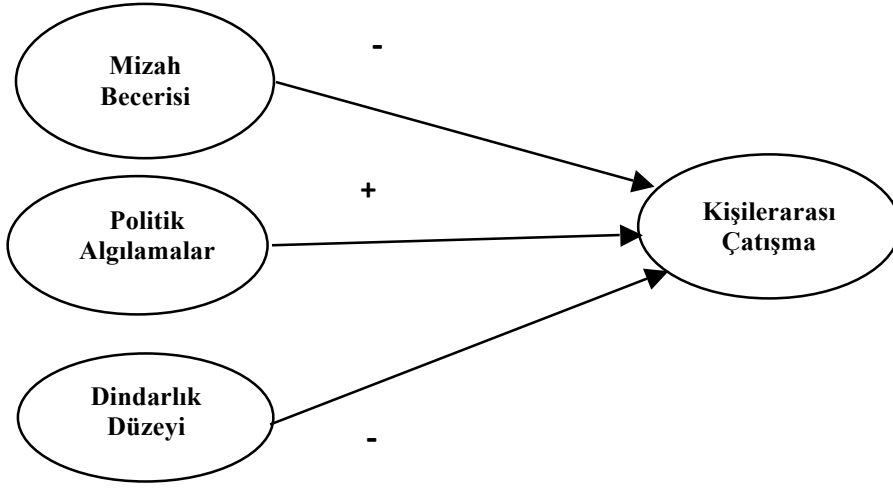
H₁: Mizah becerisi ile Politik algı arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H₂: Politik algı ile kişilerarası çatışma arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H₃: Dindarlık düzeyi ile kişilerarası çatışma arasında negatif ilişki vardır.

Bu hipotezler Şekil 1'deki modelle kavramsallaştırılmıştır.

MİZAH BECERİSİ, POLİTİK ALGI, KİŞİLERARASI ÇATIŞMA VE DİNDARLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: EĞİTİM SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Şekil 1: Çalışmanın Kavramsal Modeli

YÖNTEM

Araştırmanın Evreni ve Örneklem: Modeli test etmek amacıyla demografik değişkenler dışında 34 soruluk bir anket kullanılmıştır. Bu anketler Diyarbakır da devlet ve özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere katmanlı rastgele dağıtılmış olup, 387 anket analizler için kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları: Verilerin toplanmasında, demografik bilgiler formu dışında, çalışanların mizah duygusu ve becerisi, politik davranma, kişilerarası çatışma ve dindarlık düzeylerini belirlemek amacıyla dört ayrı ölçekten yararlanılmıştır.

a) Demografik Bilgiler Formu: Bu formda eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin demografik bilgilerini ölçmek için yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, medeni durum, iş tecrübesi, çalıştıkları okul, sigara ve alkol kullanım durumu gibi sorular sorulmuştur.

b) Mizah Becerisi Ölçeği: Cline ve diğerleri tarafından (2003) geliştirilen bu ölçek 12 sorudan oluşan ve orijinalinde 7' li Likert ölçeği kullanılmıştır. Bu çalışmada ölçek 5' li Likert ölçeği kullanılmış olup, ölçek için yapılan güvenilirlik analizinde

Cronbach Alpha katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur. Basıklık ve çarpıklık ve değerleri ± 1 arasında bulunmuş olup, dağılım normaldir.

c) Politik Algılamalar Ölçeği: Hochwarter, vd. (2003) tarafından geliştirilen politik algılamalar ölçeği Türkçe'ye uyarlanmış olup, 6 sorudan oluşan bu ölçekte beş şıklı Likert tipi derecelendirme kullanılmıştır. Sorulara verilen cevaplar 1'den 5'e kadar değişen puanlarla değerlendirilmiş olup, (1) hiçbir zaman, (2) nadiren, (3) bazen, (4) sıklıkla ve (5) çok sık şeklinde düzenlenmiştir. Ölçek için yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur. Basıklık ve çarpıklık değerleri ± 1 arasında bulunmuş olup, dağılım normaldir.

d) Kişilerarası Çatışma Ölçeği: Çalışanların çatışma düzeyini ölçmek için Mulki vd., (2014) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlanan 4 soruluk 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır. Buna göre ifadeler, "Kesinlikle Katılmıyorum (1)", "Katılmıyorum (2)", "Kısmen Katılıyorum (3)", "Katılıyorum (4)", "Tamamen Katılıyorum (5)" olarak sıralandırılmıştır. Ölçek için yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha katsayısı 0.74 olarak bulunmuştur. Basıklık ve çarpıklık değerleri ± 1 arasında bulunmuş olup, dağılım normaldir. Ölçeğin güvenilirliğini artırmak için bir soru analiz dışında bırakılmıştır.

e) Dindarlık Düzeyi Ölçeği: Bireylerin dini tutumlarını ölçmek için Ok (2011) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Ölçek, tutumun üç ögesi olan bilgi, duygu ve davranış boyutları esas alınarak, geliştirilmiştir. Ölçeği geliştiren araştırmacı, bu ölçeğin diğer dini tutum ölçeklerinden ayrılması için ölçeğe kendi soy ismini verdiğinden Ok-Dini Tutum Ölçeği olarak bilinmektedir. Ölçek, bilgi, duygu, biliş ve davranış olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bireyin dini ile algısı dine yönelik olumlu-olumsuz duyguları, algılanan dindarlığın davranışa nasıl yansıtıldığının ölçülmesi amaçlanmıştır. Toplam 8 maddeden oluşan ölçek, 5'li Likert'e göre düzenlenmiştir (Ok, 2011). Buna göre ifadeler, "Kesinlikle Katılmıyorum (1)", "Katılmıyorum (2)", "Kısmen Katılıyorum (3)", "Katılıyorum (4)", "Tamamen Katılıyorum (5)" olarak sıralandırılmıştır. Ölçek için yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha katsayısı 0.74 olarak bulunmuştur. Basıklık ve çarpıklık değerleri ± 1 arasında bulunmuş olup, dağılım normaldir.

MİZAH BECERİSİ, POLİTİK ALGI, KİŞİLERARASI ÇATIŞMA VE DİNDARLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: EĞİTİM SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Verilerin Analizi: Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 21 istatistik programı; elde edilen verilerin analizinde ise AMOS 18.0 programı yardımıyla Yapısal Eşitlik Modeli (Structural Equation Model-SEM) kullanılmıştır. Çünkü Yapısal Eşitlik Modeli birkaç değişkenin aynı anda yapısal bir modelde ilişki açısından analiz edilmesini sağlayan (Wan, 2002) ve ölçüm hatalarını hesaba katan önemli bir analiz metodudur (Byrne, 2006). Ayrıca değişkenlerin kıyaslamasında t testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Bu araştırmada, istatistiki anlamlılık düzeyi $p < 0.5$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

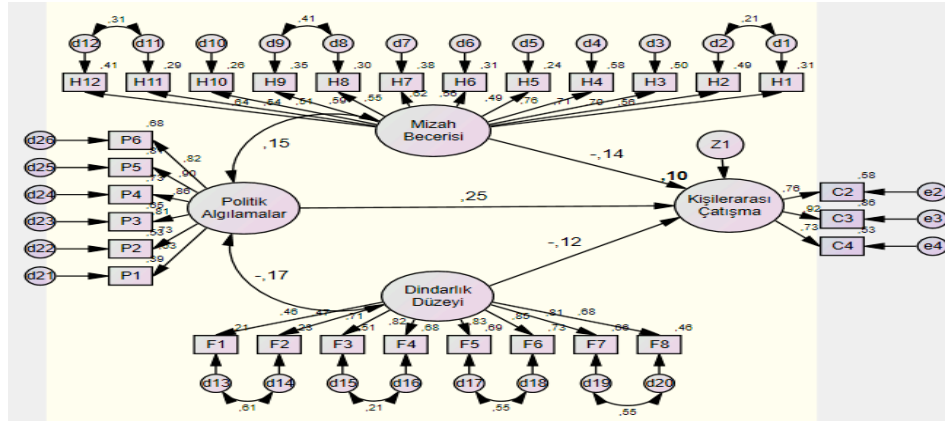
Demografik değişkenlere yönelik frekans analizi Tablo 1’de verilmiştir. Bu tabloda görüldüğü gibi araştırmaya 387 kişi katılmış ve örnekleme çoğunluğu 6-10 yıl arası tecrübeye sahip, 20-30 yaş aralığında, %43,4’ü devlet ve 53,6’sı ise özel okullarda çalışan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 1: Demografik Değişkenler

Değişkenler	Frekans (%)	Değişkenler	Frekans (%)
Cinsiyet		İş Tecrübesi	
Kadın	168 (43,4)	1-5 yıl	96 (24,8)
Erkek	219 (56,6)	6-10 yıl	113 (29,2)
Yaş		11-15 yıl	77 (19,9)
20-30	189 (48,8)	16-20 yıl	44 (11,4)
31-40	59 (3,9)	20 +	48 (12,4)
41-50	15 (10,7)	Çalışılan Birim	
Eğitim Durumu		Devlet	168 (43,4)
Üniversite	314 (81,1)	Özel	221 (53,6)
Lisansüstü	73 (18,9)	Medeni Durumu	
Sigara Kullanımı		Evli	279 (72,1)
Evet	299 (77,3)	Bekâr	103 (26,6)
Hayır	88 (22,7)	Alkol Kullanımı	
		Evet	330 (85,3)
		Hayır	57 (14,7)

n=387

Aşağıdaki Revize edilmiş yapısal eşitlik modelinde, tüm indikatörler, bağlı oldukları latent değişkenler ile anlamlı bir ilişki göstermişlerdir ($p < 0.001$).

CMINN/DF: 2.4, GFI: 0.87, TLI: 0.91, CFI: 0.92, RMSA: 0.059 HOLTER:186

Şekil 2: Mizah Becerisi, Politik Algı, Kişilerarası Çatışma ve Dindarlık Düzeyi Arasındaki İlişkinin Yapısal Eşitlik Modeli

MİZAH BECERİSİ, POLİTİK ALGI, KİŞİLERARASI ÇATIŞMA VE DİNDARLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: EĞİTİM SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Şekil 2’de görüldüğü gibi, politik algı ile “mizah becerisi arasında pozitif bir ilişki; politik algı ile dindarlık ve çatışma arasında da negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre H_1 , H_2 ve H_3 hipotezlerinin desteklendiğini ifade etmek mümkündür.

Revize edilmiş SEM sonuçlarına göre, mizah becerisi, politik algı, kişilerarası çatışma ve dindarlık düzeyi arasında önemli derecede ilişkili olduğu tespit edilmiştir ($P<0.05$). Bu kapsamda, Mizah Becerisi ve Kişilerarası Çatışma arasındaki ilişkinin ağırlığı (standardized regression weight) -0.14, politik algı ve kişilerarası çatışma arasındaki ilişkinin ağırlığı 0.25, dindarlık düzeyi ve kişilerarası çatışma arasındaki ilişkinin ağırlığı 0.12 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak, kişilerarası çatışmadaki değişimin (varyansın) %10’unu mizah becerisi, politik algı, kişilerarası ve dindarlık düzeyi değişkenlerinin açıkladığı tespit edilmiştir.

Bazı demografik değişkenlere göre analiz sonuçları:

- Sigara ve alkol kullananların kullanmayanlara göre mizah becerileri yüksek olduğu bulunmuştur, sırasıyla ($p<0.001$, t : -4,13; $p<0.001$, t : -3,52).
- Sigara ve alkol kullananlar, kullanmayanlara göre daha yüksek politik algı bildirmişlerdir, sırasıyla ($p<0.001$, t : -4,27; $p<0.001$, t : -3,49).
- Sigara ve alkol kullanmayanların kullananlara göre daha yüksek dindarlık düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir, sırasıyla ($p<0.001$, t : 3,73; $p<0.001$, t : 7,71).
- Lisans üst eğitime sahip olanların lisans eğitimlilerine göre daha yüksek mizah becerilerine sahip olduğu tespit edilmiştir, sırasıyla ($p<0.005$, t : -2,76).
- Devlet okullarında çalışanların politik algı düzeylerinin özel okullara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.001$, F : 9,21).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Devlet ve özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler üzerinde yaptığımız araştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır; 1) Mizah becerisi ile Politik algı arasında negatif yönlü bulunmuştur. 2) Politik algı ile kişilerarası çatışma arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. 3) Dindarlık düzeyi ile kişilerarası çatışma arasında negatif ilişki bulunmuştur.

Elde edilen bu sonuçlara göre; mizahla politik algı arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Yukarıda da belirtildiği gibi politik davranış, aynı kurum çatısı altında çalışan bireylerin çıkar çatışması yaşaması durumunda birbirlerini saf dışı etmeye yönelik yaptıkları karşılıklı manevralarını ifade etmektedir. Kurum veya örgüt üyelerinin fazla kazanç, terfi, prestij gibi konularda birbirleriyle yolları kesiştiğinde kendi içlerinde rekabet meydana gelmektedir. Böyle bir durumda herkes kendi çıkar, beklenti ve hedeflerine ulaşmak için birtakım bilinçli ve planlı politik davranışlarla rakiplerini saf dışı yapma girişimlerine başvurmaktadır (Erol, 2015). Kişi rakibini devirmek, ona karşı daha avantajlı duruma geçmek veya işverenin takdir ve onayını kazanmak gibi amaçlarla yaptığı politik algı ve davranışlarla muhatabın planlı ve bilinçli olarak yıpratma amacı güder. Bu amacı taşıyan kişilerde stres, kaygı, gerilim ve düşmanca duygular baskınken (Erol, 2015), mizah yapan kişilerde ise tam tersine karşı tarafla gerilimi azaltma eğilimi öne çıkar. Bazıları mizahın yaşanan olumsuzluklarla başa çıkma mekanizması olarak kullanıldığını vurgulamıştır (Hehl & Ruch, 1985). Herhangi bir konuda fikir uyuşmazlığı veya anlaşmazlık durumu olduğunda uyumsuzluğu daha sakin halletmek adına gibi pek çok sosyal amaçla mizahın kullanıldığı belirtilmiştir (Martin, 2007).

Yapılan bir çalışmada yüksek mizah duygusuna sahip olanların daha iyimser ve cana yakın bir tutuma sahip oldukları, kendini kabul düzeylerinin daha yüksek, kişiler arası ilişki tarzlarının daha bağımsız olduğu bulunmuştur (Abel & Maxwell, 2002). Dolayısıyla politik algıda karşıdakiyle pozitif bir diyalog söz konusu olmadığı gibi herkesin kolaylıkla fark edebileceği açıklıkta bir iletişimden de söz etmek mümkün değildir. Buna karşılık mizahta ise, olumlu bir iletişim diliyle ve çoğu zaman karşıdakini rencide etmeden ince bir nükte ile yaşananlara vurgu yapılması söz konusudur. Ayrıca, mizahta karşı taraf olarak görülen kişi veya grupla gerilimi arttırma yerine azaltmaya yönelik iyimser bir çaba görüldüğü gibi kişiler arası ilişki tarzları daha yapıcı ve olumludur (Abel & Maxwell, 2002). Freud, mizah ve espriyi cinsellik ve saldırganlık içgüdülerinin kılık değiştirmiş biçimleri olarak tasvir etmiştir. Mizahın genellikle olumsuz duygu durumlarının yaşandığı zamanlarda yapıldığını, bilinçaltında birikip kişinin gerilim yaşamasına sebebiyet veren gereksiz ve fazlalık olan enerjinin bu yolla boşaltıldığını (Burger, 2004), böylece bireylerin olumsuz duygulardan ve içine düştüklerin kaotik durumdan kurtulmalarına imkan

MİZAH BECERİSİ, POLİTİK ALGI, KİŞİLERARASI ÇATIŞMA VE DİNDARLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: EĞİTİM SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

tanıdığını vurgulamıştır (Freud, 1995). Bu açıdan değerlendirildiğinde, mizah ile politik algı arasında negatif bir ilişkinin olması anlamlı bir sonuçtur.

Araştırmada politik algı ile kişilerarası çatışma arasında pozitif yönlü ilişkinin olduğu sonucuna baktığımızda, içerik ve amaç bakımından bu iki olgunun birbirleriyle yakın ilişkili olduğu söylenebilir. Politik algı, daha çok kişilerarası rekabet, çatışma ve mücadelenin olduğu durumlarda ortaya çıkan bir olgudur. Grup veya kişilerarası çatışmanın varlığı, genel anlamda herkesin kolaylıkla dışardan fark edebileceği bir durumken, politik algıda ise bu çatışmanın örtük bir biçimde, arka planda ve daha sinsice devam ettiği söylenebilir. Yüksek düzeyde politik algının kişilerarası çatışmayı da arttırması beklenen bir sonuçtur. Devlet okullarında çalışan öğretmenlerin politik algı düzeylerinin özel okullara göre daha yüksek çıkmasında devlet okullarında çalışanların içinde buldukları çalışma şartlarının etkili olduğu söylenebilir.

Politik algısı düzeyi yüksek olan kişiler, amaçlarına ulaşmak için rakipleriyle kimi zaman gizli, kimi zaman görünür bir şekilde sürekli bir çatışma halindedirler. Her durumda başarıya ulaşmayı amaçladıklarından her çeşit yola başvurmakta geri durmazlar. Hatta sonucun kendileri lehine sonuçlanma riski konusunda şüphe duyduklarında illegal yollara başvurmaktan geri durmazlar (Ferris ve Gail, 1989). Devlet veya özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler arasında başarılı olma, idareciler, veli ve öğrenciler tarafından saygı görme, başarılı bulunma gibi konularda rekabetten kaynaklanan çatışmaların yaşanması kaçınılmaz bir durumdur. Muhataplar arasında ortaya çıkan çatışmanın daha olumsuz sonuçlara varmaması için meslektaşlar arasında karşılıklı politik davranışlar kendini göstermektedir.

Çalışmada elde edilen diğer önemli bir sonuç ise dindarlığın ile kişilerarası çatışmayı azaltıcı bir etkiye sahip olması bakımından aralarında negatif bir ilişkinin olmasıdır. Dindarlığın bireysel ve toplumsal anlamda birçok göstergeleri vardır. Dindar olmanın güzel ahlak sahibi olmakla eş değer kabul edildiğini dikkate aldığımızda, gerçek anlamda dindarın diğer insanlarla iyi geçinmesi, haksızlığa yol açmaması, insanlara karşı kin, nefret ve öfke taşımaması beklenir.

Din, inananlar arasında dayanışma ve kaynaştırma sağlayan, kardeşlik bağlarıyla yakın akraba gibi duygu ve düşünce bakımından birbirlerine bağlayan, toplumsal düzenin sağlanmasına katkı sağlayan en önemli dinamiklerden biridir. Din kardeşliği, kişilerarası çatışmaların yaşanmamasında önemli etkiye sahiptir. Dinin

emir ve yasaklarının önemli bir kısmı, komşuluk, alışveriş, fedakârlık, yardımlaşma gibi toplumsal ilişkilerin düzenlenmesi ile ilgilidir. Dinin kurallarını içselleştirmiş bir dindarın başta aile ve çevresi olmak üzere başkasına haksızlık yapması, münakaşa ve tartışmaya girerek haksızlığa yol açması beklenmez. Toplumda ayrıştırma, çatışma ve şiddet gibi gerilime yol açacak tutum ve davranışlardan uzak durur. Dolayısıyla dindarlık düzeyinin yükselmesiyle kişilerarası çatışmanın düşmesi arasında tersi yönde bir ilişkinin olması beklenen bir durumdur.

Dindar insanlar, kendilerini toplumun sorunlarına karşı kendilerini duyarlı hissederler. Sadece kendini düşünme, nemelazımcılık, toplumun parçalanmasına yol açan bir hastalık olduğundan dinen yasaklanan bir davranıştır. Yapıcı tarafından anormal davranışlar ile dindarlık arasındaki ilişkinin ele alındığı bir çalışmada, dindarlık düzeyi arttıkça tartışma ve münakaşalar doğrudan; kavgaların ise dolaylı olarak azaldığı tespit edilmiştir (Yapıcı, 2007).

Dinin bizatihi kendisi genel anlamda insanların kardeşliği, barış ve huzuru, farklılıklarla bir arada yaşamayı öğütler. Ancak, bazı kişi ve grupların dini birtakım kendi siyasî ve ideolojik menfaatleri için araç olarak kullandığı da bir gerçektir. Buradaki temel sorun, dinin kendisinden kaynaklanmayıp, dini metinlerin literal okuma biçimine tabi tutulup insanî amaçları doğrultusunda araçsallaştırılmasıdır. Tümer, gerçekte her hak din insanlara karşı sevgi, saygı ve nezaketi telkin etmesine rağmen, bazı sapkın yorumlardan hareketle dinin kin ve nefrete, intikam ve kan dökmeye sevk ettiğini ileri sürenlerin olduğunu belirtmiştir (Tümer, 1986: 213-267). Burada din ile dindarlığın (dinin otantik semavi yapısı ile dinin anlaşılması ve yorumlanması) birbiriyle karıştırılmaması gereken iki ayrı olgu olduğuna dikkat edilmesi gerekir.

Dindarlıkla ilgili elde edilen diğer bir sonuç ise, dindarlık düzeyi ile sigara ve alkol kullanma düzeyleri arasında ters bir ilişkinin bulunmasıdır. Buna göre öğretmenlerin dindarlık düzeyi arttıkça sigara ve alkol kullanma düzeyleri azalmaktadır. Din, kişinin beden ve ruh sağlığını korumasını, çeşitli hastalıklara yol açan zararlı alışkanlıklardan uzak durmasını emrettiğinden, hayatını dine göre düzenleyen öğretmenlerin alkol ve sigara kullanmaktan uzak durmaları açıklanabilir.

Bu çalışmanın Diyarbakır ile sınırlı kalması ve sınırlı sayıda anket uygulanmış olması temel kısıtlardan sayılabilir. İleriki çalışmalarda sorumluluk

MİZAH BECERİSİ, POLİTİK ALGI, KİŞİLERARASI ÇATIŞMA VE DİNDARLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: EĞİTİM SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

bilinci, iletişim becerileri, iş ve meslek ahlakı değişkenleri ile ayrı bir çalışma konusu yapılabilir. Bu nedenle çalışma farklı coğrafi bölgelerde ve kurumlarda tekrarlanabilir. Ayrıca araştırmanın objektif değerlendirmelerden çok çalışanların algısına dayanması araştırmanın diğer bir kısıtıdır.

Kaynakça

- Abel, M. H. & Maxwell, A. (2002). "Humor and affective consequences of a stressful task", *Journal of Social and Clinical Psychology*, (21), 165-190.
- Akbaş, A. V.(2016). Mehmet Âkif'te Bir Anlatım Aracı Olarak Nükte ve İroni, <http://mehmetakifarastirmalari.com>
- Allport, G. W. & Ross, J. M (1967). Personal Orientation and Prejudice, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol: 5 (4), 432-443.
- Altınay, R (2004). İslâm Mizahının Ortaya Çıkışı ve İlk Örnekleri-I, *Nüsha*, Yıl: IV, Sayı: 15, ss.77-96.
- Aslan, H. (2006). Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri ve Cinsiyetlerine Göre Mizah Tarzlarının İncelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bakan, İ. & Yeşil, S. (2006). *Örgütlerde Çatışma Yönetimi* (Edit. M.Ş. Şimşek ve S. Kınır). Çağdaş yönetim araçlarından seçmeler, Nobel Yayınları, Ankara.
- Berwald, J. P. (1992). Teaching French language and culture by means of humor. *French Review*, 66 (2), 189–200.
- Burford, C. (1987). Humor of principals and its impact on teachers. *Journal of Educational Administration*, 25 (1), 29–54.
- Burger, Jerry M. (2006). *Kişilik* (çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu), Kaknüs Yay.
- Bursalı, Y. M., & Bağcı, Z.(2011). Interrelations Between Political Behavior and Organizational Politics Perceptions of employees. Pamukkale University, *Journal of Institute of Social Sciences*, (9), 23-41.
- Butcher, D. & Clarke, M. (1985). "Organizational Politics: Organizational Democracy", *Organizational Dynamics*, 31(1): 40.
- Capps, D (2006). Religion and Humor: Estranged Bedfellows, Volume 54, Issue 5, pp. 413-438.
- Cenkseven, F. & Akbaş, T (2007). "Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi." *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 43-65.
- Cline, T. W., Altsech, M. B., & Kellaris, J. J. (2003). When does humor enhance or inhibit advertisement responses ? The moderating role of the need for humor. *Journal of Advertising*, 32, 31-46.

Çayır, C. - Emhan, A. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, (2017), s. 52-73.

Demirtaş, Ö (2013). Etik Liderlik Davranışlarının Algılanan Etik İklim Üzerindeki Etkisi: Örgütsel Politik Algılamaların Aracı Rolü. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

Durmuş, Y. (2000). The relationship between sense of humor and coping strategies. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Ankara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erol, E. (2015). Perceptions of Organizational Politics Scale (POPS) Questionnaire into Turkish: A Validity and Reliability Study. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 2(1), pp.58-78.

Ferris, G.R. & Russ, G.S. & Fandt, P.M. (1989). Politics in Organizations, (Ed.: Robert A. Giacalone, Paul Rosenfeld), Impression Management in the Organization, Lawrence Earlbaum, Hillsdale, New Jersey.

Ferris, G.R. D.D. & Frink, T.A. Beehr & D.C. Gilmore (1995). Political Fairness and Fair Politics: The Conceptual Integration of Divergent Constructs, (Eds.: R. S. Cropanzano & K. M. Kacmar), Organizational Politics, Justice and Support: Managing The Social Climate of The Workplace, Quorum Books, Wesport, pp. 21-36

Ferris, G., Frink, D. & Galang, M. & Kacmar, J., & Howard, K. (1996). Perceptions of organizational politics: prediction, stress-related implications and outcomes. *Human Relation*, 49 (2), 233-266.

Freud, S. (1905), *Espriler ve Bilinçdışı ile İlişkiler* (çev. Emre Kapkın), Payel Yay.1998.

Fromm, E (1993). *Psikanaliz ve Din*, (çeviri: Aydın Arıtan), Arıtan Yayınları, İstanbul.

Gilhus, I. S. (1997). *Laughing Gods, Weeping Virgins: Laughter in the History of Religion*, London: Routledge

Günay, Ünver (2006). "Dindarlığın Sosyolojisi", *Dindarlığın Sosyo-Psikolojisi* (Editör: Ünver Günay, Celaleddin Çelik), Karahan Kitabevi, Adana.

Güneri, Canan, Sanat Alanı Olarak Mizah: Sanat, Mizah, Karikatür İlişkisi Ve Türkiye'den Üç Örnek (Y. Lisans Tezi), Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Glock, Charles Y. (1998). *Dindarlığın Boyutları Üzerine* (Çeviri: M. Emin Köktaş), Din Sosyolojisi (Derl: Yasin Aktay & M. Emin Köktaş), Vadi Yayınları, Ankara.

Gönel, Hüseyin (2011). "Nükte Ve Nüktenin Aracı Olan Edebî Sanatlar, "Electronic Turkish Studies 6(4).

Hochwarter, W. A., Kacmar, C., Perrewe, P. L., & Johnson, D. (2003). POS as a mediator of the relationships between politics perceptions and work outcomes. *Journal of Vocational Behavior*, 63, 438-456.

İlhan, T. (2005). Öznel İyi Oluşa Dayalı Mizah Tarzları Modeli. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

MİZAH BECERİSİ, POLİTİK ALGI, KİŞİLERARASI ÇATIŞMA VE DİNDARLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: EĞİTİM SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

- İlhan, T. & Bacanlı, H. (2007). "Mizah Tarzları, Kişilik Özellikleri ve Öznel İyi Oluş: Bir Model Denemesi", *Journal of Educational Sciences & Practices* 6 (11).
- Jameson, J. K (1999). "Toward A Comprehensive Model For The Assessment And Management of Intraorganizational Conflict: Developing The Framework", *The International Journal of Conflict Management*, 10 (3), pp.268-294.
- Kaya, E (2014). İlm-i Siyaset ve Adalet Üzerine, akademikteklif, sayı: 3, (2), ss. 36-48.
- Kılınç, A (2008). "Mizahta Rahatlama Kuramına Göre Ömer Seyfettin'in Halk Anlatı Kaynaklı Hikâyeleri." 2. Dünden Bugüne Ömer Seyfettin Sempozyumu, 7-9 Mart 2007, Gönen.
- Kiraz, C (2005). Kur'ân'da Ahlâk İlkeleri (Tevrat, Zebur ve İncil'le Mukâyeseli Bir Çalışma), Emin Yay., Bursa.
- Koçel, T. (2014). *İşletme Yöneticiliği*, Beta Yayınları, Genişletilmiş 15. Bası, İstanbul.
- Köktaş, M. Emin (1993). *Türkiye'de Dini Hayat*, İşaret Yayınları, İstanbul.
- Liu, J. Y.C., Chen, H. G., Chen, C. C., & Sheu, T. S. (2011). Relationships among interpersonal conflict, requirements uncertainty, and software project performance. *International Journal of Project Management*, 29, 547–556.
- Martin, R. A. (2000). Humor. In A. E. Kazdin (Ed.), *Encyclopedia of Psychology*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Martin, R. A. (2007). *The psychology of humor: An integrative Approach*. Burlington, M.A.: Elsevier Academic Press.
- McGhee, P. E., & Chapman, A. J. (Eds.) (1983). *Children's Humor*. Chichester, England: Wiley.
- Ok, Üzeyir (2011). "Dini Tutum Ölçeği: Ölçek geliştirme ve geçerlik çalışması", *Uluslararası Toplum Bilimleri Dergisi*, C.8, 528-549.
- Özbay, Y. ve diğ (2012). "Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarının Duygusal Düzenleme, Mizah, Sosyal Özyeterlik ve Başaçıkma Davranışları İle Yordanması." *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 10(2).
- Recepoglu (2011). Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin mizah tarzları ile öğretim liderliği davranışları ve okulun örgütsel sağlığı arasındaki ilişki, Doktora Tezi (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü), Ankara.
- Saroglou, V. (2002). Religion and sense of humor: An a priori incompatibility? Theoretical considerations from a psychological perspective, *Humor*, 15–2, 191–214.
- Saroglou, V. & Anciaux, L (2004). Liking sick humor: Coping Styles and Religion as Predictors. *Humor*, 17–3, 257–277.
- Saroglou, V., et al (2005). "Prosocial behavior and religion: New evidence based on projective measures and peer ratings." *Journal for the Scientific Study of Religion*, 44(3), 323-348.

Çayır, C. - Emhan, A. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, (2017), s. 52-73.

Sevinç, G (2013). Türk Edebiyatında İslamcı Mizah: Ömer Faruk Dönmez Romanlar (Y. Lisans Tezi), Ankara: Bilkent Üniversitesi.

Sığırı, Ü. (2014). *Çatışmalar ve örgütsel Çatışma Yönetimi*, (Editörler: Ü. Sığırı ve S. Gürbüz) Örgütsel Davranış. İstanbul: Beta Yayınları, İstanbul

Şimşek, Ş. & Akgemci, T. & Çelik, A. (2014). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*, Eğitim Yayınevi, Konya, 2014.

Svebak, S. (1974). Revised questionnaire on the sense of humor. Scandinavian Journal of Psychology, 15, 328-331.

Tümer, G. (1986). Çeşitli Yönleriyle Din. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXVIII, ss. 213-267.

Thorson, J. A. & Powell, F. C. (1993). Development and validation of a Multidimensional Sense of Humor Scale. *Journal of Clinical Psychology*, 48, 13-23.

Wayne, A. H. (2003), "Perceived Organizational Support as a Mediator of the Relationship between Politics Perceptions and Work Outcomes", *Journal of Vocational Behavior*, 63(3): 55

Yaparel, R (1987). Yirmi-Kırk Yaş Arası Kişilerde Dini Hayat ile Psiko-Sosyal Uyum Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi SBE, Ankara.

Yaparel, R (2007). İslam'a Giriş, Ana Konulara Yeni Yaklaşımlar, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara.

Yapıcı, A (2007). *Ruh Sağlığı ve Din: Psiko-Sosyal Uyum ve Dindarlık*, Adana: Karahan Kitabevi.

Extended Summary

**Sense of humor, Political Perception, Interpersonal Conflict and Religiosity: An
Application in Education Sector**

Celal Çayır, Abdurrahim Emhan

Extended Summary

**Sense of humor, Political Perception, Interpersonal Conflict and Religiosity: An
Application in Education Sector**

Each individual's feelings, thoughts, attitudes and behaviour is unique. Established relationship with a person's environment format, with thoughts and feelings that reflects the personality and character. In this sense, humor, political perception, interpersonal conflict and piety, social psychological phenomenon that gives important clues about both individual and social life of the people. Interpersonal harmony, to be forgiving, positive values such as coexistence, interpersonal conflict, political behavior, hypocrisy, aggression and selfishness, is revealed in relationships with other people. Humor, be ready to answer, is a phenomenon that is expressed in a variety of concepts such as making jokes and jokes. Personality characteristics, culture, sense of humor is a very large state-dimensional concept that is associated with many cases like (Martin, 2000; Ruch, 1998). Humor subject, psychology, sociology, literature, religion and art have been studied in many areas. In studies are discussed the relationship between humor and psychological well-being (İlhan, 2005, Canseven & Akbaş, 2007), humor and personality structures (İlhan, 2007), humor and aesthetic emotions (Güneri, 2008), humor and coping (Özbay, 2012), humor and religiosity (Saroglou, 2005) and relation to various concepts.

In other cases we have dealt with in our research are political behavior. Political behavior, in order to realize their goals and aspirations of individuals within the organization consciously and deliberately planned their behavior in accordance with their interests, as defined. In later studies, organizational political perceptions related to political perceptions (Vigodo, 2000), intention to leave the job of running,

low performance, organizational justice, organizational commitment, and so on. variables were associated with negative attitudes and behaviors.

Another phenomenon that is closely related to political conflict behavior. Conflict, organization or group between two or more people sharing or distribution of tasks between these people again scarce resources, status, purpose, or result from disputes arising from disagreements or differences in perception of value.

In our study also tried to measure the attitudes of the teachers of piety. Religiosity, as well as the characteristics of individual living areas, time is made according to the socio-cultural environment. In general, it can say that religiosity is manifested in two basic sizes, including individual and communal (Glock, 1998).

Method

This study, which was conducted on 387 teachers in Diyarbakir tasks in public and private educational institutions. The sample was selected using stratified sampling method. In this research, was used Sense of Humor Scala, Political Act Scale, Interpersonal Conflict Scala and Religiosity Scale. *Humor Skills Scale*, Cline et al (2003) was developed by and is composed of 12 questions. *Political Perceptions Questionnaire*, was developed by Hochwart et al. (2003) and adapted to Turkish. *Interpersonal Conflict Scale*, was developed by Muller et al., (2014) and adapted to Turkish. *Religious Attitude Scale*, was developed by OK (2011) and is composed of 8 items. In analyzing the data, was used Analysis of Moment Structures (AMOS) 18.0 software with the help of Structural Equation Model (Structural Equation Model-SEM)

Findings

In the study, a positive correlation between political perception skills with humor; It was found to be a negative correlation between religiosity and political conflict with perception. Teacher who use of cigarettes and alcohol, was found to be higher than non-smokers and alcohol humor skills. Teachers who is using tabacco and alcohol were found to have higher levels of religiosity than those not using cigarettes and alcohol ($p < 0.001$, $t: 3,73$; $p < 0.001$, $t: 7,71$). Private school teachers in the level of political perception, according to teachers working in state schools has

MİZAH BECERİSİ, POLİTİK ALGI, KİŞİLERARASI ÇATIŞMA VE DİNDARLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: EĞİTİM SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

been found to be lower than the level of political perception ($p < 0.001$, $F: 9,21$). According to the revised SEM result, humor, skill, political perception, and interpersonal conflict between religiosity level was found to be significantly associated ($P < 0.05$).

Conclusions

In this study were obtained that the negative relationship between the political perception and sense of humor. Members who are more earnings of the of promotion, prestige occur in areas such as competition, it leads to competition in the organizational structure when it crossed paths with each other. To the other party in the humor it has been shown that people tend to come forward voltage reduction.

When we look at the political perception in the study concluded that the positive relationship between interpersonal conflict, in terms of content and purpose of these two cases can be associated closely with each other. Political perceptions more interpersonal competition is a phenomenon that occurs in cases where there is conflict and struggle. Public school teachers working in private schools based on the level of political perception of higher out of the state they are in working conditions of employees said that their schools be effective.

Another important results obtained in the study of interpersonal and religiosity is that it has a reducing effect on the conflict. These results, which contribute to the social and solidarity could be explained by religious having an effect. Another result obtained on piety with piety level that there is an inverse relationship between the level of smoking and alcohol. According to teachers' level of religiosity increases levels of smoking and alcohol use is reduced. Religion person's physical and mental health protection ordered by religious teachers from alcohol and stay away from cigarettes is expected behavior.